

Gemeente Amsterdam
Stadsdeel Zuidoost

Ouders *zijn* partners

Ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie in onderwijs

Directie S&B
Maart 2012

INHOUD

0. Samenvatting

Overzicht 1: doelen, resultaten en acties

DEEL A: Visie en beleidsuitgangspunten

1. Inleiding

- 1.1. Aanleiding
- 1.2 Doel
- 1.3 Uitgangspunt
- 1.4 Status notitie
- 1.5 Leeswijzer en opbouw

2. Achtergrond, definities en doelgroep

- 2.1 Inleiding
- 2.2 Waarom zo veel aandacht voor ('passieve') ouders?
- 2.3 Ouders en school: een betere dialoog?
- 2.4 Begripsbepaling: ouderparticipatie en/of ouderbetrokkenheid?
- 2.5 Bepaling doelgroep: "de ene ouder is de andere niet"
- 2.6 Huidige inzet

3. Uitgangspunten

- 3.1 Inleiding
- 3.2 Notitie Actieve ouders (DMO)
- 3.3 Veranderingen jeugd domein: verbinden met opvoedingsondersteuning
- 3.4 Diversiteit van de bevolking in het stadsdeel
- 3.5 Uitkomst bijeenkomsten ouderbetrokkenheid debatweek onderwijs
- 3.6 Dwarsverbanden met participatienota
- 3.7 Uitkomsten onderzoek naar de bestaande praktijk

4. Visie

Overzicht 2: samenvatting visievorming

DEEL B: Uitvoeringsprogramma

5. Actiepunten

- 5.1 Beleidsniveau
  - 5.1.1 Inleiding
- 5.2 Ontwikkelen en versterken educatief en pedagogisch partnerschap vanuit de (brede)school
  - 5.2.1 Uitwerking actiepunten vanuit de (brede) school
  - 5.2.2 Uitvoeringsplan partnerschap school en ouders

6. Organisatie

- 6.1 Samenwerking binnen Jong Zuidoost
- 6.2 Projectmatige uitvoering

7. Middelen en dekkingsvoorstel

- 7.1 Overzicht kosten 2012

Bijlage 1 Relevante beleidsthema's m.b.t. subsidiesystematiek

Bijlage 2: Voorbeeld Oudercontract BO/VO

0. Samenvatting

Een van de prioriteiten van deze periode is het versterken van ouderparticipatie en ouderbetrokkenheid bij scholen. Dit is al een belangrijk onderdeel binnen de voor- en vroegschoolse educatie (VVE). Het stadsdeel wil graag dat ouders van schoolgaande kinderen zich meer bemoeien met het onderwijs en met de schoolresultaten van hun kinderen. Ouderbemoeienis en betrokkenheid zijn een van de belangrijkste instrumenten die het stadsdeel verder wil ontwikkelen en inzetten voor hogere onderwijsresultaten en minder schooluitval. Hiervoor wil het stadsdeel samen met de partners integraal beleid ontwikkelen en het beleid binnen de bestaande organisatorische mogelijkheden optimaal uitvoeren.

Op drie niveaus wordt de versterking van ouderbetrokkenheid gerealiseerd. Op stadsdeelniveau (beleid maken, faciliteren en coördineren); op wijkniveau (brede school als centrum van het (wijk)cluster) en op schoolniveau (formele en informele participatie). Binnen de brede school (op wijkniveau) worden vooral de gezamenlijke activiteiten georganiseerd. Deze activiteiten zijn erop gericht het educatief en pedagogisch partnerschap te bevorderen. Educatief partnerschap houdt afstemming van school en ouder over (de schoolresultaten) van het kind in. Een goede communicatie maakt deze afstemming mogelijk.

Doel

Het doel is het stimuleren van ouderbetrokkenheid en die te vergroten.

Definities

Ouderbetrokkenheid wordt meestal als term gebruikt om de steun en hulp van ouders bij het schoolwerk te duiden. Ouderparticipatie wordt meestal gebruikt om de hulp van ouders bij de activiteiten op school te duiden. Zowel formeel via de medezeggenschapraad (MR) als informeel (door oudergroepen en/of hand- en spandiensten).

Ouders zijn partners

Voor goed onderwijs hebben we de inzet en bijdrage van alle partijen nodig. Om te beginnen van de centrale en de lokale overheid, bedrijfsleven, zelforganisaties, vrijwilligers en de ouders. Deze notitie gaat over de bijdrage van ouders aan onderwijs. De samenwerking tussen de school en de ouders is belangrijk. Momenteel heeft alleen de voorschool een gestructureerd ouderbeleid en oudercontactpersonen als intermediairs. Betrokkenheid van ouders bij de school, ook na de voorschool vanaf groep drie, draagt veel bij aan de schoolloopbaan van de kinderen. Aangenomen wordt dat een actieve ouderbetrokkenheid een van de factoren is die een positief effect heeft op de ontwikkeling van het kind. Het stadsdeel wil graag een rol spelen bij het versterken van deze samenwerking door het onderwijs en ouders met elkaar (duurzaam) te verbinden. Dit is tevens een doelstelling van het bestuursakkoord Zuidoost 2010-2014 *Werken aan Evenwicht*. In deze notitie worden ideeën, visies, initiatieven, instrumenten bestudeerd, aan elkaar gekoppeld en in de vorm van concrete voorstellen op drie ontwikkelingsniveaus als doel, resultaat en actiepoint voorgesteld. Verder zijn er middelen gezocht (en gecreëerd/gevonden) om de voorgestelde acties en activiteiten uit te voeren.

Ontwikkelingsniveaus en eindbeeld

Ouderparticipatie vindt plaats op school en ouderbetrokkenheid gebeurt vooral thuis. De verantwoordelijkheid van de kwaliteit van de contacten met ouders ligt bij de school en bij

ouders. De leerkracht is de eindverantwoordelijke van (de kwaliteit van) de contacten met ouders. De samenwerking en afstemming echter komt niet vanzelfsprekend tot stand. Het is soms noodzakelijk om drempels weg te halen door extra nadruk, duidelijke richting en een haalbare taakverdeling. Zo kan de gewenste situatie stap voor stap bereikt worden. Het voorstel is daarom de verantwoordelijkheden van verschillende partijen en partners op beleid en uitvoeringsniveau haalbaar en realistisch te beschrijven.¹ De drie ontwikkelniveaus zijn:

1) Visie en beleid

Op strategisch niveau ontwikkelt het stadsdeel een beleids- en uitvoeringsplan. En waar mogelijk faciliteren, het stellen van kaders en het maken van prestatieafspraken. In de visie van het stadsdeel is ouderbetrokkenheid een belangrijk onderdeel van een integrale aanpak van schoolontwikkeling. Ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie zijn relevant voor de school zolang het kan helpen om het kind een beter schoolresultaat te geven.

De visie van Zuidoost is gevormd op basis van een aantal belangrijke landelijke en stedelijke stukken en ontwikkelingen.

Landelijk speelt het advies van de Onderwijsraad van maart 2010, *Ouders als Partners*, een belangrijke rol bij de visievorming. Verder bevestigt de onlangs verschenen stedelijke notitie *Actieve Ouders* van november 2011 de uitgangspunten, die eerder in de startnotitie² van het stadsdeel reeds zijn neergelegd. Deze startnotitie is in mei 2011 aan de raadscommissie voorgelegd. Ook de input van het onderwijs, ouders, het bedrijfsleven en andere betrokkenen tijdens de debatweek onderwijs 2011 zijn meegenomen. Belangrijk hierbij te benadrukken is dat ouders als een homogene groep met dezelfde sociaal-economische kenmerken niet bestaan. Ouders zijn een diverse groep. Niet elke ouder in Zuidoost heeft hulp en ondersteuning nodig. Sommigen kunnen hulp en ondersteuning geven.

De belangrijkste overeenkomsten van alle genoemde landelijke en stedelijke nota's en de uitkomsten van de debatweek zijn de communicatie, interactie en de (on)gelijkwaardige relatie tussen ouders en het onderwijspersoneel. Daarom vormt de verbetering van communicatie een van de kernvoorstellen van deze notitie.

Het eigenaarschap op dit niveau ligt bij het stadsdeel en partners.

2) Buurtbinding in de brede school: wijkniveau

De voorgestelde educatieve ouderactiviteiten kunnen gezamenlijk plaats vinden vanuit de brede school(organisatie). Deze activiteiten zijn: communicatiecursussen voor leerkrachten door communicatiedeskundigen, taal en rekencursussen voor ouders door o.a. leerkrachten, coachingstrajecten ouders voor ouders.

Zo kan elke (brede)school een netwerk van ouders opbouwen: een ouderplatform voor onderwijs en participatie.

Het eigenaarschap op dit niveau ligt bij de projectgroep ouderbetrokkenheid ("gedeeld eigenaarschap") en wordt gepositioneerd rond de brede school organisatie. De verbinding met het strategisch niveau wordt geborgd door de deelname van een stadsdeel adviseur/projectleider als voorzitter in de projectgroep ouderbetrokkenheid.

3) Relatie ouder en school

De leerkracht is de spil in relatie met ouders. En de school is *de plek* waar ouders en het onderwijspersoneel elkaar ontmoeten en afstemmen over de opvoeding en ontwikkeling

---

¹ Zie p. 7 voor een overzicht van doelen en acties

² Startnotitie Ouderbetrokkenheid mei, 2011

van het kind. Alle activiteiten op het gebied van ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie zijn gericht om de relatie en afstemming tussen de ouder en de leerkracht te verbeteren. Op schoolniveau krijgt participatie extra aandacht. Het doel is het verhogen van formele en informele participatie. Formele ouderparticipatie betreft die vorm van participatie van ouders in de school die bij de Wet medezeggenschap op scholen is geregeld. Deze wet verplicht scholen tot het hebben van een medezeggenschapsraad. Informele ouderparticipatie heeft betrekking op organisatie- en/of onderwijsondersteunende rol van de ouders op school, zoals hulpouder bij sportdagen en schoolreisjes, leesouder of bibliotheek-ouder/opa/oma. Een ander doel is het goed informeren van ouders over alle onderwijszaken. Het eigenaarschap op dit niveau ligt bij de scholen zelf. De projectgroep ouderbetrokkenheid ondersteunt, waar gewenst, de activiteiten op schoolniveau. Alle voorgestelde flankerende ouderactiviteiten in deze notitie zijn gericht om de participatie en betrokkenheid van ouders op het niveau van de school te versterken.

Overzicht 1: doelen, resultaten en acties

Ontwikkeling beleid Proceseigenaar: Stadsdeel en partners Doel Een compacte regie, sturing en kaderstellend beleid vanuit het stadsdeel Beoogd resultaat <ul style="list-style-type: none">
➤ Beleid en visie zijn uitgewerkt, vastgesteld;
➤ Beleidsmatige aanpassingen zijn gereed;
➤ Informatiestroom naar ouders toe is in orde;
➤ Samenwerking partners is in orde;
➤ Doorgaande lijn ouderbetrokkenheid is versterkt door uitbreiding taken oudercontactpersonen. Actie <ul style="list-style-type: none">
➤ Stadsdeelbreed coördinatie ouderbetrokkenheid is duidelijk gelegd bij een van de medewerkers;
➤ Projectgroep ouderbetrokkenheid is samengesteld en functioneel. De projectgroep bestaat uit stadsdeel (voorzitterschap), schoolbestuurlijke vertegenwoordigers, zelforganisaties, Swazoom en Partou;
➤ Subsidievoorwaarden brede school (ook Vo), voorschool, cultuureducatie, sport welzijn etc. zijn aangepast. Versterking ouderbeleid is ingebed in subsidievoorwaarden als verplichting;
➤ Ouderinfopunt Onderwijs is functioneel.
➤ Campagne ouderbetrokkenheid <i>Help je kind scoren!</i> is uitgevoerd;
➤ Stadsdeel organiseert twee keer per jaar dialogodagen in de vorm van bijeenkomsten en conferenties
➤ Uitbreiding taken oudercontactpersonen vanaf groep 3.
Buurtbinding in de (brede) school Proceseigenaar: Projectgroep ouderbetrokkenheid en besturen/scholen Doelen 1. Ontwikkelen en versterken educatief en pedagogisch partnerschap vanuit de (brede)school 2. Versterken formele en informele ouderparticipatie op individuele scholen Beoogd resultaat <ul style="list-style-type: none">
➤ Brede school is het centrum van de organisatie ouderbetrokkenheid in de wijk; de activiteiten en cursussen (leerondersteuning, oudereducatie) worden vanuit de brede school georganiseerd.
➤ Communicatie en interactie tussen de ouders en de leerkrachten is goed;
➤ Wederzijds begrip en acceptatie is verbeterd;
➤ Betrokkenheid van ouders in de schoolcarrière van hun kinderen is verbeterd;
➤ Aanbod oudereducatie is in orde;
➤ Mentorschap ouders (ouder helpt ouder) uitgerold; 100 vrijwilligers, zoals gepensioneerde onderwijzers, zetten zich in als mentor/huiswerkbegeleider/leesmoeder/vader/oma/opa;
➤ Afstemming school en ouders over zorg en opvoedingsvraagstukken verloopt goed.
➤ De drempel naar de leerkrachten is laag. Ouders worden tijdig geïnformeerd over de schoolresultaten van hun kinderen;
➤ Minimaal 100 extra ouders zijn op wijkniveau actief. Per school zijn er minimaal 3 ouders actief.
➤ Formele en informele participatie van ouders bij de school van hun kinderen is hoger;
➤ Ouders zijn actief in informele oudergemeenschappen, zoals klassenouder zijn en in de ouderraad
➤ Ouders krijgen voldoende informatie over passend onderwijs;
➤ Scholen en ouders zijn bewust van elkaars rechten, plichten en verwachtingen;
➤ Elke school heeft voldoende getrainde ouders voor de MR³;
➤ Elke school heeft een ouderraad;
➤ Elke school heeft voldoende klassenouders;
➤ Elke school heeft vrijwilligers van ouders voor ondersteuning kinderen;
➤ Scholen en ouders zijn bewust van taken en verantwoordelijkheden
➤ Elke (brede) school heeft een ouderkamer;
➤ De inzet van contactouders wordt uitgebreid vanaf groep 3 van het basisonderwijs. Actie <ul style="list-style-type: none">
➤ Elke brede school cluster heeft een netwerk van ouders: platform voor onderwijs en participatie;
➤ Stadsdeel faciliteert vanuit de brede school trainingen, diversiteit en communicatie (met ouders) voor alle leerkrachten en directeuren van alle basisscholen; schoolbesturen financieren mee.
➤ Taal en rekenvaardigheden van ouders worden getraind door laagdrempelige oudereducatie cursussen zoals <i>hoe help ik mijn kind bij rekenen?</i> en project verteltassen;
➤ In dit verband is een definitief uitvoeringsplan voor een soort "community college" opgesteld met medewerking van het onderwijs, bedrijfsleven en stadsdeel;
➤ Uitrollen pilot <i>co-ouder</i> (ouders helpen ouders) in samenwerking met een van de zelforganisaties.
➤ Scholen en ouders ondertekenen intentieverklaring en/of contract waarin de wederzijdse verwachtingen en de verplichtingen zijn opgenomen.

³ Medezeggenschap is het uitoefenen van invloed op de (arbeids)omstandigheden, arbeidsrelatie en de organisatie door werknemers of andere direct betrokkenen, zoals studenten/cliënten (bij onderwijsinstellingen en zorginstellingen) of ouders (bij scholen).³ De Ouderraad is een inspraakorgaan binnen een school. In de ouderraad krijgen ouders de kans om te overleggen met elkaar, de schoolleiding en het personeel.

DEEL A: Visie en beleidsuitgangspunten

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Ouderparticipatie is een van de onderwerpen waarmee elke school, peuterspeelzaal of kinderdagverblijf tegenwoordig aan de slag moet gaan. Het belang van (pedagogische) afstemming van ouders en leerkrachten is altijd actueel geweest, maar heeft nooit zo veel aandacht gekregen als de laatste twee decennia: een goede school heeft tegenwoordig een vastgesteld ouderplan en een goede leraar wordt men alleen als hij/zij intensieve en kwalitatief goede contacten met ouders kan opbouwen.

In het bestuursakkoord Zuidoost 2010-2014 *Werken aan Evenwicht* wordt het belang van ouderbetrokkenheid ook benadrukt: ondersteuning van kinderen door ouders is een onmisbaar positief element voor goed onderwijs. In de onderwijsdebatweek die door het stadsdeel in oktober jl. is georganiseerd, is dit belang door de deelnemers verder bevestigd.

Het onderwerp domineerde onlangs ook de landelijke politieke arena: de minister van onderwijs stelde bij de behandeling van de rijksbegroting onderwijs op 30 november jl., per brief voor aan de Tweede Kamer ouders direct te betrekken bij de school van hun kinderen. Scholen gaan wat de minister betreft "niet-vrijblijvende" afspraken maken met ouders over bijvoorbeeld "de normen van de school" en over het "omgaan met conflicten". De minister wil ook dat ouders dagelijks met hun kinderen over de school praten, hun kinderen helpen met het huiswerk, uitgerust en met een volle maag naar school sturen. De lat moet volgens de minister hoger: ouders moeten meewerken om leerlingen beter te laten presteren.

In stadsdeel Zuidoost ligt de lat, wat betreft de betrokkenheid en de participatie van ouders, al een tijd hoger. De wens om ouderbetrokkenheid te vergroten is door het stadsdeelbestuur nadrukkelijk geuit. In deze notitie wordt deze wens verder uitgewerkt tot een concrete visie, beleid en een realistisch en realiseerbaar uitvoeringsplan.

1.2 Doel

De taakstelling vanuit het bestuursakkoord en de opdracht vanuit de raad is helder: zet extra in op de relatie van onderwijs en ouders. Ontwikkel een goed, sterk en *duurzaam* beleid samen met onderwijs en ouders. Werk zodoende gezamenlijk doelgericht en slagvaardig aan goed onderwijs en hogere prestaties van kinderen in het stadsdeel. Aan deze omvangrijke doelstelling moet gefaseerd gewerkt worden. De versterking van ouderbetrokkenheid en participatie binnen de Voorschoolse Educatie (ouders van 2 t/m 5 jaar) en het Basisonderwijs (ouders van 5 t/m 12 jaar) heeft de eerste prioriteit omdat dit vaak de basis is voor later succes of falen. Onderzoekers stellen dat een te groot deel van de jongeren in het Basisonderwijs met een leerachterstand kampt, welke in latere jaren vrijwel niet meer valt in te halen. Optimale steun van ouders van de basisschoolkinderen kunnen hier een verschil van maken. In de eerste instantie wordt de nadruk daarom op de ouderbetrokkenheid bij de voorschool, basisonderwijs en de overgang PO-VO gelegd.

1.3 Uitgangspunt

Betrokkenheid komt voort uit een goede samenwerking tussen de school en de ouders. Het stadsdeel wil graag een voortrekkersrol spelen bij het versterken van deze samenwerking, door het onderwijs en ouders met elkaar te verbinden. Omdat actieve ouderparticipatie een van de factoren is die een positief effect heeft op de (leer)ontwikkeling van het kind, zal dit de schoolresultaten van de kinderen verbeteren. Daarnaast zorgen betrokken ouders voor een hoge maatschappelijke participatieniveau in de wijk waar ze wonen.

Betrokken en actieve ouders beïnvloeden de sfeer positief, en daarmee de kwaliteit van de school: een goed georganiseerde, sterk ouderbeleid is belangrijk voor de kwaliteit van de school. Ouders participeren op school, helpen leerkrachten, bespreken grondig de prestaties van hun kinderen, en thuis helpen zij met het schoolwerk van hun kinderen. Ouders die op school vaker en intensiever participeren, kunnen meestal beter contact opbouwen met de leerkrachten. Leerkrachten kunnen beter lesgeven en begrijpen de kinderen in hun klas beter. Dit maakt de communicatie en de afstemming van de school met ouders makkelijker. Ouders die de drempel vaak te hoog vinden om hun betrokkenheid bij de school te laten zien, voelen zich sterker als de leerkrachten zich als gelijkwaardige gesprekspartners presenteren. In een vertrouwde relatie met ouders voelen ook de leerkrachten zich opener en *minder kwetsbaar*. Dit alles komt dan ten goede van de positie van de leerling binnen de school.

De organisatie en de versterking van ouderbetrokkenheid in het stadsdeel zal op drie niveaus plaatsvinden. Op stadsdeelniveau, op wijkniveau, en op schoolniveau. Het stadsdeel zelf is direct verantwoordelijk voor de regie, beleidsontwikkeling, subsidiesystematiek, coördinatie van de activiteiten en de informatiestroom naar ouders en de evaluatie.

De organisatie van ouderbetrokkenheid op wijkniveau wordt voortgebouwd op de organisatie van de brede school. De brede school is een samenwerkingsverband van de Voor-en Vroegschool (VVE), kinderopvang, welzijnsinstelling Swazoom, sportverenigingen en zorginstellingen. De brede school wordt op wijk- en clusterniveau georganiseerd en is geschikt om ook als centrum van wijkgerichte organisatie van ouderbetrokkenheid te functioneren. Uitgangspunt hierbij is het optimaal en maximaal benutten van en voortbouwen op de bestaande structuren. In Zuidoost zijn er tien brede schoolclusters. De verbinding en afstemming van ouderactiviteiten en projecten met de brede school maakt de verbinding met de uitvoerders van het traject leerondersteuning⁴ ook mogelijk, omdat het traject leerondersteuning voornamelijk binnen de organisatie van de brede school ingebed is. Zo gaat het stadsdeel versnipperd aanbod en middelen tegen.

Het derde organisatieniveau is schoolniveau. Op dit niveau worden voornamelijk de participatie van ouders aan hand- en spandiensten (informele participatie), ouderraad en Medezeggenschapsraad (formeel juridische participatie) gestimuleerd. De scholen in Zuidoost zijn op dit niveau al actief. De rol van het stadsdeel op dit niveau is informerend, verbindend en eventueel faciliterend. De verantwoordelijkheid van participatie op schoolniveau blijft uiteraard primair bij de schoolbesturen.

De ontwikkeling op alle niveaus wordt gevolgd en geëvalueerd door een projectgroep ouderbetrokkenheid, bestaande uit zelforganisaties, Swazoom, schoolbesturen en stadsdeel (voorzittersrol).

1.4 Status notitie

Deze notitie is een beleids- en uitvoeringsnotitie in één. Voorafgaand aan deze notitie werd een startnotitie gemaakt. De startnotitie is in mei 2011 naar de commissie gestuurd. In de startnotitie werden verschillende beleidskeuzes voorgelegd. Deze notitie is daar een vervolg op. In de komende paragrafen worden keuzes en voorstellen verder uitgewerkt en de eerste globale *inschattingen* van de kosten, risico's en de doorlooptijd gemaakt.

1.5 Leeswijzer en opbouw

De notitie is als volgt opgebouwd:

In paragraaf 2 worden eerst de begrippen “ouderparticipatie” en “ouderbetrokkenheid” nader bekeken. Dit om de doelen scherper te stellen en te focussen.

---

⁴ Leerondersteuning is een integraal flankerend traject van het stadsdeel en bestaat uit het leerlab, zomerschool en vanaf 2012 ook het inzetten van vrijwilligers binnen de weekendschool.

Verder wordt er een korte beschrijving gegeven van de achtergronddiscussies over de rol van ouders in de onderwijs sfeer.

Paragraaf 3 besteedt aandacht aan de drie ontwikkelingsniveaus van ouderbeleid in Zuidoost. In paragraaf 4 worden de concrete doelstellingen en de activiteiten toegelicht en uitgewerkt. Op alle niveaus worden uitvoeringsplannen met een kostenoverzicht en een voorstel voor de dekking gemaakt.

Als laatste komt het slotwoord aan de orde.

2. Achtergrond, definities en doelgroep

2.1 Inleiding

In deze paragraaf wordt een korte schets gegeven van de achtergrond(-discussies) bij het thema ouderbetrokkenheid. Met behulp van de relevante literatuur wordt daarbij de vraag beantwoord waarom ouderbetrokkenheid de laatste decennia in de onderwijswereld een onderwerp van discussie is. Een korte analyse van de problematiek is nodig om de doelgroep en de acties nauwkeurig te kunnen bepalen en te focussen op de echte problematiek. Daarnaast is dit nodig om de middelen gericht en juist te kunnen besteden aan de doelgroep.

Vervolgens worden de gangbare definities van ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie besproken. Als laatste in paragraaf 2 komt de huidige inzet, het ouderprogramma Voorschool, aan de orde.

2.2 Waarom zo veel aandacht voor ('passieve') ouders?

De algemene opvatting is dat de aandacht voor de ouders voor een deel samenhangt met de veranderende samenleving. Als eerste wordt de toenemende participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt genoemd. Moeders werken meer en hebben daardoor steeds minder tijd voor de school en het schoolwerk van hun kinderen.

Als tweede reden voor de aandacht voor ouders wordt de toenemende diversiteit in de leerlingenpopulatie genoemd. De diversiteit van de bevolking heeft tot een evenredige verscheidenheid in opvoedingsstijlen geleid, die niet altijd herkenbaar is voor de schoolleiding en de leerkrachten. Dit geldt ook binnen de schoolsfeer. Niet alle scholen zijn gewend om te gaan met deze diversiteit.

Bovendien heeft het onderwijs daardoor steeds meer 'een maatschappelijke opdracht'⁵ gekregen en dit dwingt scholen aandacht te besteden aan een aantal maatschappelijke onderwerpen. Achterstandbestrijding, opvoeding, en de relatie met ouders, kinderopvang, opvang van problematische leerlingen, veiligheid, sociale cohesie, integratie, het voorkomen van segregatie, overdracht van waarden en normen, goed burgerschap zijn een selectie van de onderwerpen waaraan de scholen (soms verplicht) aandacht moeten besteden. De scholen die een balans weten te vinden tussen de interne en externe omgeving ('institutionele autonomie en externe participatie') hebben meestal minder moeite met het vinden van effectieve manieren om een positieve relatie op te bouwen met ouders. Het stadsdeel wil de komende jaren de scholen en de ouders (flankerend) ondersteunen bij het opbouwen van deze positieve relatie (educatief en pedagogisch partnerschap).

2.3 Ouders en school: een betere dialoog?

Uit de activiteitenverslagen van de (voor-)scholen, de bevindingen van de verschillende bijeenkomsten en workshops, uit de gesprekken met de leerkrachten én uit de relevante literatuur komen de volgende punten naar voren als de *mogelijke* oorzaken van het feit waarom sommige ouders en de scholen moeite hebben om met elkaar in contact te blijven.

---

⁵ Grenzen aan de maatschappelijke opdracht van de school, M. Turkenburg, SCP, 2004

- Afstandelijke houding van de scholen (directie en leerkrachten);
- Moeite met de Nederlandse taal (van sommige ouders) waardoor de drempel naar de leerkracht nog hoger wordt;
- Het respect en vertrouwen in het instituut school en daardoor de overtuiging dat de school de aangewezen plek is waar de kinderen voldoende aandacht en stimulans (zouden moeten) krijgen voor een optimale ontwikkeling en voor een goede toekomst (verschillen in opvatting over de taak van de school);
- Het feit dat sommige ouders vanwege de lange werkdagen niet voldoende tijd en energie hebben voor een actieve communicatie met de leerkrachten;
- Sociale distantie ouders-leerkrachten waardoor de leerkrachten zich niet herkennen in diverse aspecten in de leefstijl van sommige ouders, waardoor de communicatie tussen de betrokkenen gebrekkig blijft.

2.4 Begripsbepaling: ouderparticipatie en/of ouderbetrokkenheid?

De relatie tussen ouders en school kan verschillende vormen hebben. Aan welke vorm een bepaalde school en de ouders de voorkeur geven is afhankelijk van de specifieke positie van de school en de samenstelling van de schoolpopulatie.

Er wordt hieronder ingegaan op de terminologie: wat is ouderbetrokkenheid en wat is ouderparticipatie? Deze vraag wordt daarna gekoppeld aan de vraag wie onze doelgroep is: Welke ouders hebben ons nodig? Hoogopgeleide ouders? Laagopgeleide ouders? Of alle ouders?

Ouderparticipatie

In het algemeen spreekt men van *ouderparticipatie* wanneer men het heeft over de betrokkenheid van ouders bij de school (of de *verbondenheid* met de school). Er worden twee vormen van ouderparticipatie onderscheiden: formele en informele ouderparticipatie. Formele ouderparticipatie betreft die vorm van participatie van ouders in de school die bij de Wet medezeggenschap op scholen is geregeld. Deze wet verplicht scholen tot het hebben van een medezeggenschapsraad.

Informele ouderparticipatie heeft betrekking op een organisatie- en/of onderwijsondersteunende rol van de ouders op school, zoals hulpouder bij sportdagen en schoolreisjes, leesouder of bibliotheekouder.

Ouderbetrokkenheid

Ouderbetrokkenheid wordt vaak gebruikt voor de betrokkenheid van ouders bij de schoolloopbaan van hun kind. In de relevante literatuur wordt ouderbetrokkenheid als volgt gedefinieerd: de betrokkenheid van ouders bij de opvoeding en het onderwijs van hun eigen kind, thuis of op school⁶. Een sterke ouderbetrokkenheid laat zich op twee domeinen zien: *communicatie* tussen school en ouders en *ondersteuning* die ouders hun kinderen kunnen bieden in hun schoolloopbaan.

Het stadsdeel wil alle aspecten van ouderparticipatie en -betrokkenheid bevorderen, maar de prioriteit ligt bij de ontwikkeling van de betrokkenheid van ouders.

Betrokkenheid is meer een individuele kwestie en gaat vooral over de interesse van ouders bij de schoolloopbaan van hun kind.

Oudergemeenschappen

In een recent advies aan de Tweede Kamer over ouderbetrokkenheid in het onderwijs benadrukt de Onderwijsraad⁷ nog een derde type relatie tussen ouders en school.

⁶ Smit, F., Driessen e.a. (2005) Ouders, scholen en diversiteit. Ouderbetrokkenheid en Participatie op scholen met veel en weinig achterstandsleerlingen.

⁷ Onderwijsraad (2010) Ouders als Partners.....

Het lidmaatschap van een *oudergemeenschap*: een *ouderverband*. Dit laatste heeft veel raakvlakken met de informele ouderparticipatie (hulpouder, leesouder, bibliotheek ouder) maar dan in een ouderverband, zoals ouderraad. Dit type participatie wordt in deze notitie op het (brede) schoolniveau uitgewerkt.

2.5 Bepaling doelgroep: "de ene ouder is de andere niet"

De verschillen in culturele achtergrond, opleiding, sociaal-economische achtergrond e.d. moeten de intensiteit van de ondersteuning en het aanbod meebepalen.

Maatwerk is belangrijk voor de effectieve inzet van de acties en de middelen. Zo kunnen bijvoorbeeld de minder assertieve ouders gebruik maken van de laagdrempelige activiteiten (oudereducatie-cursussen) en de mondige ouders een rol krijgen om als mentor hulp te bieden aan die groep tot ze voldoende vaardigheden hebben om weer andere ouders te helpen binnen zogenoemde oudergemeenschappen.

Voorbeelden ondersteuning op maat:

- Laagdrempelige ondersteuning voor gerichte hulp bij schoolwerk door *oudereducatie*.
- Gezamenlijke activiteiten voor leerkrachten en ouders om communicatietechnieken aan te leren.
- Pilot co-ouderschap is een oudermentorproject. Mondige, goed geïnformeerde ouders ondersteunen andere ouders in hun rol als educatief partner.
- Voor assertieve ouders een korte ondersteuning en eventueel een training om MR-lidmaatschap en lidmaatschap ouderraad te stimuleren.

2.6 Huidige inzet

Ouderprogramma Voorschool

Het ouderbeleid is ingebed in het voorschoolbeleid. De voorschool is een samenwerkingsverband van een peuterspeelzaal/kinderdagverblijf en de kleuterklassen van de basisschool. Op alle voorscholen wordt gewerkt aan ouderbetrokkenheid. De oudercomponent is een belangrijk en verplicht onderdeel van de voorschool. De ouders worden gestimuleerd thuis met hun kinderen aan de slag te gaan met de in de VVE behandelde thema's.

De welzijnsorganisatie Swazoom heeft een overkoepelend coördinator ouderbetrokkenheid, die zorgt voor de aansturing van de oudercontactmedewerkers, die op iedere VVE-locatie (peuterspeelzaal en de basisschool) aanwezig zijn.

Verteltassen

Een van de activiteiten in de ouderkamers is het maken van verteltassen. De Verteltasmethode is op een van de basisscholen in Zuidoost, de Regenboog, ontwikkeld naar een Engels concept. Vanwege de creatieve en veelzijdige educatieve bijzonderheden heeft dit project de Taalunieprijs 2006 en de Nationale Onderwijsprijs provincie Noord-Holland gekregen.

Een verteltas is een kleurrijke stoffen tas met daarin een mooi prentenboek. Een thema uit het boek is uitgewerkt met behulp van een informatief boek, een cd, attributen, handpoppenspelletje, informatiebladen, een leeswijzer en een feedbackschriftje. Ouders en leerkrachten bedenken samen de thema's en maken de inhoud van een Verteltas.

Bij deze methode nemen de ouders een centrale rol in. Zij maken de verteltassen, vertellen de verhalen en lezen voor. Daarnaast is er sprake van een intensieve samenwerking tussen ouders en leerkracht/leidster. De methode biedt ouders de gelegenheid op een leuke manier het voorlezen centraal te stellen en bovendien biedt het ouders en kind(eren) de gelegenheid om trots te zijn op het feit dat ouders een belangrijke schakel zijn bij de totstandkoming van iets dat niet alleen mooi, maar ook educatief is.

De inhoud van de Verteltassen brengt verhalen tot leven. Het helpt kinderen spelenderwijs, om ideeën, gevoelens en verhoudingen te verkennen, en om mondelinge, organisatorische en sociale vaardigheden te ontwikkelen. In de tas is ondersteunend materiaal aanwezig om de woordenschat te vergroten, en taal, geletterdheid, rekenvaardigheden en wereldoriëntatie te bevorderen. Met de Verteltassen beleven kinderen op verschillende manieren het verhaal door de gebeurtenissen uit het verhaal te verbinden met de geschreven tekst. Verteltassen worden op school gemaakt door leerkrachten en ouders. De hele gemeenschap neemt deel aan het maken en onderhouden van de tassen. Verteltassen zijn er voor peuters en basisschoolkinderen. Ze ervaren dat een boek heel bijzonder is, dat ze respectvol met een boek om moeten gaan, dat het speciaal is om zo'n mooie tas mee naar huis te krijgen en samen met hun vader, moeder of een ander familielid te mogen werken.

3. Uitgangspunten

3.1 Inleiding

In deze paragraaf wordt een korte schets gegeven van de landelijke en stedelijke adviezen en ontwikkelingen die van belang zijn voor de beleids- en visieontwikkeling ouderbetrokkenheid in het stadsdeel. Deze adviezen zijn: de stedelijke notitie *Ouders als Partners*, 2010, Advies onderwijsraad; notitie *Actieve Ouders*, DMO, 2011. De ontwikkelingen die een invloed kunnen hebben op de visie-ontwikkeling en de uitvoering zijn: veranderingen jeugddomein en decentralisering jeugdzorg. Wat betreft het lokaal kader wordt de relatie gelegd met de diversiteitnota (2009) en het programma participatie (2011).

3.2 Ouders als partners: advies Onderwijsraad

In 2010 is de Onderwijsraad door de Tweede Kamer gevraagd te adviseren over verschillende aspecten van ouderbetrokkenheid bij het onderwijs. In dit recente advies stelt de Onderwijsraad dat de betrokkenheid van ouders bij de school en het onderwijs belangrijk is vanwege:

- taakverlichting van de school
- afstemming over de opvoeding
- ondersteuning van het leerproces
- en als uiting van burgerschap en een middel tot culturele integratie.

De raad maakt verder onderscheid in drie typen relaties tussen ouders en school: *een individuele, juridische relatie* (vastgestelde rechten en plichten), ouders als *samenwerkingspartners* als het gaat om de opvoeding en het leerproces van hun kind. Ten slotte zijn alle ouders onderdeel van een informele *oudergemeenschap of ouderverband*. Dit laatste heeft veel raakvlakken met de informele ouderparticipatie (hulpouder, leesouder, bibliotheek ouder) maar dan in een ouderverband, zoals een ouderraad.

3.3 Notitie Actieve ouders (DMO)

Ook de samenwerkende stadsdelen in Amsterdam zijn bezig met het ontwikkelen van een beleid ouderbetrokkenheid. In een (concept) notitie geeft de centrale stad aan hoe de stad de ouderbetrokkenheid vorm wil geven via de voorstellen in de notitie *Actieve ouders*, november 2011.

In de notitie *Actieve Ouders* van de centrale stad wordt voornamelijk het antwoord gezocht op de volgende vraag: hoe bereik je wegblijvende ouders en hoe verbeter je de communicatie tussen de school en migrantenouders?⁸

De vier prioriteiten die de stedelijke notitie aangeeft komen overeen met onze prioriteiten:

- Partnerschap bevorderen
- Ouders verbinden via oudernetwerken
- Ouders informeren
- Versterking van positie en rol van ouders bij bestaande stedelijke voorzieningen zoals de Onderwijsconsumentenorganisatie OCO en de gemeentelijke ombudsman en de samenwerking DWI/DMO binnen het traject Taal en Ouderbetrokkenheid. De volgende genoemde voorzieningen kunnen relevant zijn voor de ondersteuning van ouders in Zuidoost.

3.4. Veranderingen jeugddomein: verbinden met opvoedingsondersteuning

De geplande veranderingen in het jeugddomein geven Amsterdam (*en de stadsdelen!*) een extra kans om ouderbeleid (in relatie met onderwijs) stevig op poten te zetten.

---

⁸ Actieve ouders

In een conceptvisie *Veranderingen Jeugd domein Amsterdam*, die naar aanleiding van de decentralisatie van de jeugdzorg tot stand is gekomen, stelt de stad dat de jeugdigen en hun gezinnen nog beter moeten worden ondersteund. "Nu het kabinet van mening is dat het huidige jeugdstelsel niet voldoende effectief en efficiënt is en daadwerkelijk kiest voor een koerswijziging, geeft dit Amsterdam de kans om te komen tot de radicale inhoudelijke en organisatorische veranderingen. Een verandering waarin het resultaat voor het kind en gezin centraal staat, we ruimte geven aan de eigen kracht van de burger",⁹ en waarin sprake is van een sterke pedagogische structuur. In praktijk betekent dit dat de financiering en verantwoordelijkheid voor een groot aantal voorzieningen op het gebied van jeugdzorg uiterlijk in 2016 onder gemeentelijke verantwoordelijkheid wordt gebracht. Zij komen daarmee in een bestuurlijke hand waardoor de prikkels worden vergroot om vroegtijdig in de ontwikkeling te investeren in de gezondheid en veiligheid van kinderen.

De ambities van de vernieuwing:

- Ruimte geven aan eigen verantwoordelijkheden en eigen kracht;
- Sterke pedagogische infrastructuur en normaliseren van opvoedvragen
- Samenhangende en effectieve zorg in de eigen leefomgeving

De instrumenten:

- Inzet van hoog gekwalificeerde generalisten en multidisciplinaire teams
- Gezinsgericht werken: één gezin, één plan, één regisseur

3.5 Diversiteit van de bevolking in het stadsdeel

Zuidoost is een zeer divers stadsdeel met rond de 170 nationaliteiten en met ca. 72 % van de inwoners van niet-westerse afkomst.

Een van de belangrijke wensen van de ouders en de ouderorganisaties tijdens de discussies in de debatweek in oktober jl., heeft ook te maken met de omgang van de leerkrachten met de herkenning en de erkenning van de diversiteit in het stadsdeel.

Dit onderwerp wordt opgenomen in de agenda 2012 van het LOZO (het overleg met de schoolbesturen).

3.6 Uitkomst bijeenkomsten ouderbetrokkenheid debatweek onderwijs

In de debatweek onderwijs die in oktober jl. door het stadsdeel is georganiseerd, zijn twee avonden gereserveerd voor het onderwerp ouderbetrokkenheid. Naast het belang van de herkenning en de erkenning van diversiteit zijn de volgende punten door de verschillende deelnemers als aandachtspunten genoemd:

Afstemming en partnerschap

- Wezenlijke uitwisseling tussen ouders en school;
- Huisbezoeken weer gaan invoeren.

Dialogoog en communicatie

- Gesprekken en bijeenkomsten zoals deze, vaker laten plaatsvinden en ook op de scholen met elkaar de mogelijkheden van ouderbetrokkenheid bespreken;
- Periodiek overleg over het kind, plus afspraken over elkaars rol;
- Elke zes weken de stand van zaken in het leerproces doornemen;
- Vertrouwen in elkaar uitspreken;
- Een meer persoonlijke benadering vanuit school naar de ouders toe.

Participatie in de school

- De ouderraad en de medezeggenschapsraad meer professionaliseren;
- Hoge maar realistische verwachtingen aan kinderen stellen door school én ouders;

⁹ Veranderingen Jeugd domein Amsterdam 2011-2016 *Concept Visie*

- Convenant tussen ouders en school.

3.7 Dwarsverbanden met participatienota

In de nota (2011) *Programma Participatie Zuidoost 2012-2014* staan de plannen van het Dagelijks Bestuur ten aanzien van participatie in de komende jaren (2012-2014). Het uiteindelijke doel dat daarmee wordt nagestreefd is om zoveel mogelijk bewoners van Zuidoost naar vermogen te laten meedoen aan de maatschappij.

Participatie loopt als een rode draad door de belangrijkste beleidskaders in stadsdeel Zuidoost.

Daaruit blijkt het belang dat gehecht wordt aan maatschappelijke participatie in het stadsdeel. Duidelijk is dat participatie als een recht voor iedereen geldt. Elke bewoner van Zuidoost, ongeacht zijn of haar leeftijd, sociaal maatschappelijke positie, etnische afkomst of ander kenmerk, heeft er belang bij mee te doen aan de maatschappij.

Ouderbetrokkenheid betekent participatie. Betrokken ouders participeren dagelijks in de onderwijsloopbaan van hun kinderen. Binnen het programmaliijn Jeugd en Onderwijs van het participatieprogramma is ouderbetrokkenheid vanzelfsprekend een van de speerpunten.

De volgende activiteiten zijn tevens opgenomen in de participatienota:

- Grote campagne ouderbetrokkenheid eind 2011/begin 2012
- Digitaal ouderpanel via de website brede school
- Uitbreiding oudercontactpersonen vanaf groep 3
- Activeren minimaal 100 ouders voor vrijwilligerswerk in de scholen.

3.8 Uitkomsten onderzoek naar de bestaande praktijk ¹⁰

Het stadsdeel heeft in juni 2011 een opdracht gegeven aan een onderwijsadviesbureau om een onderzoek te doen onder de scholen en schoolbesturen naar de belevenis van ouderbetrokkenheid binnen de scholen en daarnaast naar de bestaande praktijk. Dit om de voorstellen voor de komende periode in deze nota realistischer en integraal op te stellen. De scholen en de besturen hebben veel waardevolle informatie geleverd.

Drie bijeenkomsten hebben plaatsgevonden: Met de schoolbesturen en schooldirecteuren, kinderopvang (Partou), praktijkschool De Dreef, het welzijn (Swazoom) en een vmbo school. Op basis van deze bijeenkomsten kon een beeld worden geschetst van de ouderbetrokkenheid en de mogelijkheden voor een aanpak.

De scholen en schoolbesturen gaven aan dat er hard wordt gewerkt aan ouderbetrokkenheid met zeer uiteenlopende activiteiten. Juist omdat er al zo hard aan gewerkt wordt, ontstaat er al snel een lichtgeraakte en defensieve sfeer. Toch geeft een groot schoolbestuur ook aan dat er *over het algemeen* een vrij lage ouderbetrokkenheid is bij de ouders. De scholen ervaren de initiatieven van actieve oudergroepen als een bedreiging. De scholen zijn verder tevreden over de inspanningen op het gebied van ouderbetrokkenheid via de voorscholen en de VVE worden gedaan. Er wordt positief gesproken over de VVE-programma's en de voorschool. Geen van de scholen had ouderbetrokkenheids*beleid*, met expliciete doelen en daarvan gekoppelde activiteiten. Er is bij de scholen een wisselend kennisniveau over effectieve ouderbetrokkenheid. De oudercontactpersonen hebben wellicht goede relaties met de ouders, maar niet altijd met de school. De ouderbetrokkenheidsfunctionarissen zijn bovendien voor kinderen van 2,5-6

¹⁰ In opdracht van het stadsdeel Zuidoost heeft het bureau SARDES een onderzoek gedaan onder de scholen over de inzet ouderbetrokkenheid. De bevindingen onder de kop Inzet vanuit de scholen komen uit dit onderzoek: *Verkenning bevordering ouderbetrokkenheid Stadsdeel Zuidoost Advies over een campagne ouderbetrokkenheid, december 2011 (concept)*

jaar. Liever zou men zien dat er wordt uitgegaan van HBO niveau en dat er meer uren voor komen, ook voor kinderen van 6-12 jaar en dat de functionarissen aan de formatie van de school worden gevoegd. Bij de scholen wordt erkend dat bepaalde groepen ouders zelf niet goed in staat zijn om hun kinderen thuis te ondersteunen, bijvoorbeeld met spelletjes, voorlezen, maar zeker ook met huiswerk. Een punt dat hierbij aansluit is dat ouders soms geen goed idee of een goede verwachting hebben van het onderwijs.

Wat werkt goed en wat werkt minder goed?

Aan de deelnemers is gevraagd wat er goed werkt en wat activiteiten zijn die beter gestopt kunnen worden. De antwoorden liepen sterk uiteen. Maar er werden wel een paar lijnen duidelijk: de ouderbetrokkenheid die zich in de voorschool en aansluitend bij de eerste groepen ontwikkeld, wordt positief gewaardeerd. Daar is de afgelopen jaren natuurlijk in geïnvesteerd en dat betaalt zich nu terug. Er is waardering voor de oudercomponenten van bijvoorbeeld VVE-programma's, Overstap, inloopochtenden, en Verteltassen. Ook de oudercontactpersonen worden vaak genoemd, maar daar zijn de ervaringen wisselend. Als werkzame activiteiten worden vaak ook de ouderavonden met een thema genoemd. Dit zijn de herkenbare traditionele ouderbetrokkenheidsactiviteiten.

- Een aantal van de activiteiten wordt zowel positief als negatief gewaardeerd. Dit betekent waarschijnlijk dat het sterk afhankelijk is van de persoon die de activiteit uitvoert, of andere specifieke kenmerken van de activiteit.
- Minder enthousiast is men over de activiteiten waar ouders worden ingeschakeld voor klusjes. Niet alleen omdat men het idee heeft dat het niet veel oplevert voor de kinderen, maar ook omdat de ouders steeds minder bereid zijn deel te nemen en (bijvoorbeeld vanwege werk).
- Er wordt positief gesproken over zogenaamde 'nieuwe benaderingen', zoals ouderavonden waar de kinderen zelf toelichting geven op de schoolactiviteiten, of kijkochtend voor ouders.
- Een ander voorbeeld is bijeenkomsten waar ouders zelf instructie krijgen over taal, rekenen of huiswerk (oudereducatie). Ouders vragen hier zelf ook om; het helpt hen de kinderen met meer zelfvertrouwen te ondersteunen. Dit lijkt over het Algemeen ook een meer vraaggerichte manier van ouderbetrokkenheid.

De algemene indruk is dat er heel veel verschillende activiteiten worden ingezet op ouderbetrokkenheid, met wisselend succes. Van een doelgericht beleid op het gebied van ouderbetrokkenheid is geen sprake. Een 'extra complicerende factor' is de grote diversiteit onder de ouderbevolking, aldus het onderwijs (personeel).

4. Visie en uitvoering

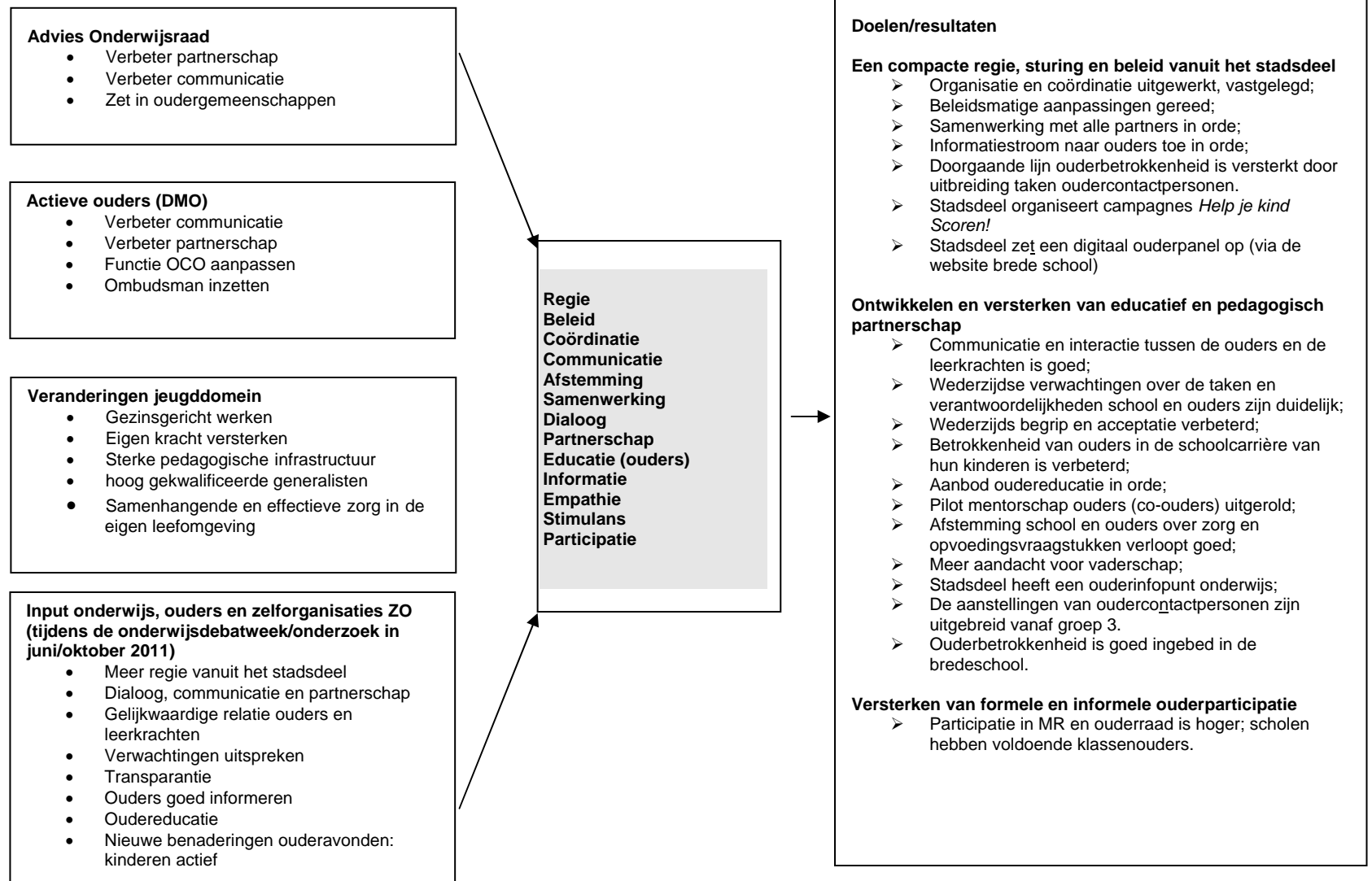
Vanuit het bovenstaande komt een aantal doorslaggevende en gemeenschappelijke punten naar voren. Landelijk, stedelijk en lokaal vindt men vooral de samenwerking en communicatie school en ouders belangrijk. De samenwerking is echter niet vanzelfsprekend. Het is daarom noodzakelijk om ouders en de scholen te ondersteunen met het ontwikkelen van een visie en praktijk.

In de visie van het stadsdeel is de diversiteit is een van de belangrijke kenmerken die richting moet geven aan het beleid rond ouderbetrokkenheid. Het beleid moet helpen om de herkenning en erkenning van diversiteit onder professionals te vergroten en te internaliseren (met training en scholing).

Verder is ouderbetrokkenheid een belangrijk **onderdeel** van een integrale aanpak van **schoolontwikkeling**. Ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie zijn **relevant** voor de school zolang het kan helpen om het kind een beter **schoolresultaat** te geven.

Hieronder is een schematisch overzicht van de achtergrond, belangrijke ontwikkelingen en de doelen en resultaten.

Overzicht 2
 Samenvatting visievorming Zuidoost

DEEL B: Uitvoeringsprogramma

5. Actiepunten

5.1 Beleidsniveau

5.1.1 Inleiding

In deze paragraaf worden de doelen, beoogde resultaten en actiepunten op beleidsniveau uiteengezet. Als eerste wordt een overzicht gegeven van de doelen, resultaten en acties op dit niveau.

De eerste stap voor een succesvolle uitvoering van het beleid ouderbetrokkenheid is het goed beleggen van de verantwoordelijkheden en het eigenaarschap van de processen. Dit houdt in een strakke regie, sturing en een kaderstellend beleid: het stadsdeel formuleert het beleid en maakt het mogelijk om dit beleid binnen de kaders uit te voeren. Dit vindt plaats via de subsidieafspraken en prestatieafspraken of gezamenlijke convenanten.

Overzicht doelen, resultaten en acties

Ontwikkeling beleid
Proceseigenaar: stadsdeel en partners
Doel
Een compacte regie, sturing en kaderstellend beleid vanuit het stadsdeel
Beoogd resultaat
➤ Beleid en visie zijn uitgewerkt, vastgesteld;
➤ Beleidsmatige aanpassingen zijn gereed (o.a. subsidiesystematiek);
➤ Informatiestroom naar ouders toe is in orde;
➤ Samenwerking partners is in orde;
➤ Doorgaande lijn ouderbetrokkenheid is versterkt door uitbreiding taken oudercontactpersonen.
Actie
➤ Stadsdeelbrede coördinatie ouderbetrokkenheid is duidelijk gelegd;
➤ Projectgroep ouderbetrokkenheid is samengesteld en functioneel. De projectgroep bestaat uit stadsdeel (voorzitterschap), schoolbestuurlijke vertegenwoordigers, zelforganisaties uit verschillende doelgroepen, Swazoom en Partou;
➤ Subsidievoorwaarden brede school (ook Vo), voorschool, cultuureducatie, sport welzijn etc. zijn aangepast. Versterking ouderbeleid is ingebed in subsidievoorwaarden als verplichting;
➤ Ouderinfopunt Onderwijs is functioneel.
➤ Campagne ouderbetrokkenheid <i>Help je kind scoren!</i> is uitgevoerd;
➤ Stadsdeel organiseert twee keer per jaar dialoogdagen in de vorm van bijeenkomsten en conferenties
➤ Faciliteren uitbreiding taken oudercontactpersonen vanaf groep 3.

5.1.2 Uitwerking actiepunten op beleidsniveau

Actie 1

Beleid en regie

Stadsdeel Zuidoost is de regievoerder van de stadsdeelbrede ontwikkeling van ouderbetrokkenheid. Vanuit deze positie wil het stadsdeel nu met extra slagkracht de achterstand wat betreft de beleid- en visieontwikkeling op het gebied van ouderbetrokkenheid, zo snel mogelijk inhalen. Met gerichte programma's wil het stadsdeel de communicatie tussen school en ouder en de betrokkenheid van de ouder positief stimuleren. Daarnaast wil het stadsdeel de participatie van ouders verbeteren. Ouders moeten de krachten bundelen en zich als gemeenschap organiseren. Dit kan in de vorm van het 'lidmaatschap' van een oudergemeenschap, een ouderverband of een oudernetwerk. Ouders moeten het onderwijs helpen en ondersteunen zonder de autonomie van de school aan te tasten.

Coördinatie

Een belangrijke randvoorwaarde voor een effectief ouderbeleid is goede coördinatie. Gebrek aan coördinatie betekent gebrek aan communicatie en afstemming tussen de partners. Voor het ontwikkelen van passend en doorgaand aanbod is deze afstemming juist doorslaggevend. Deze afstemming komt niet vanzelf tot stand. Het stadsdeel neemt de regierol (tijdelijk) op zich om een situatie te creëren waarin de ouders en de scholen elkaar weten te vinden.

Projectgroep ouderbetrokkenheid

Vertegenwoordigers van de schooldirecteuren, Projectenbureau, Swazoom, Partou en een aantal zelforganisaties vormen onder de regie van het stadsdeel een projectgroep ouderbetrokkenheid. Aan deze projectgroep neemt ook Kansrijk Zuidoost deel.

Actie 2

Informatie

Ouderinformatie en adviespunt

Een deel van de ouders in Zuidoost heeft moeite met het vinden van informatie over schoolsystemen en andere onderwijsrelevante zaken. Daarnaast ontbreekt het in het stadsdeel aan een advies- en bemiddelingsbureau als vraagbaak voor ouders en leerkrachten. Er zijn twee opties om een adviesloket binnen het stadsdeel te realiseren:

1. De eerste optie is een onderwijsadviespunt binnen het OKC (Ouder-en-Kind-Centrum). Bij de planning van het OKC wordt deze mogelijkheid uitgewerkt. De meerwaarde van deze optie is de laagdrempeligheid van het OKC. Ouders worden zodoende gestimuleerd om deskundig advies te zoeken op al hun onderwijsrelevante vragen.
2. De tweede optie is de uitbreiding van het al bestaande Adviesloket Zuidoost (onderdeel stedelijke loket VIA). Het loket kan met een kleine aanpassing uitgebreid worden als adviesloket onderwijs voor scholen en ouders.
Beide opties worden momenteel onderzocht.

Ouders informeren via Kansrijk Zuidoost

De informatie en kennis binnen Kansrijk Zuidoost moet beter benut worden. De projectmedewerkers van Kansrijk hebben veel informatie over de (kwetsbare) ouders van de schoolgaande kinderen. Naast de deelname van de medewerkers van Kansrijk aan de interne of externe projectgroep kan het netwerk van Kansrijk benut worden door het organiseren van gezamenlijke informatiebijeenkomsten voor ouders over onderwijsrelevante zaken.

Campagne in 2012

Daarnaast zullen de ouders breed geïnformeerd en gestimuleerd worden via een brede campagne ouderbetrokkenheid en participatie, bijvoorbeeld met de slogan **Help je Kind Scoren!**.

Onderwijsadviesbureaus worden momenteel benaderd om deze campagne zo professioneel en effectief mogelijk op te zetten.

Actie 3

Dialoogdagen/debatweken

Tijdens de onderwijsdebatweek die door het stadsdeel is georganiseerd (van 10 t/m 15 oktober) gaven de deelnemende leerkrachten en ouders aan dat goed georganiseerde dialoogdagen de interactie en transparante communicatie tussen ouders en de school aanzienlijk kunnen verbeteren. Het stadsdeel is aanbevolen om volgend jaar weer een dialoogdag te organiseren.

Actie 4

Subsidiebeleid: integreren en inbedden

Aandacht voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie moeten ook in andere beleidsterreinen geïntegreerd worden omdat ouders naast hun ouderschap ook verschillende andere rollen vervullen. Naast de VVE, de brede school, kinderopvang moeten de andere beleidsterreinen (cultuur, vrijwilligerswerk, arbeidsparticipatie, buurthuiswerk, opvoedingsondersteuning) ook aandacht besteden aan ouderparticipatie en ouderbetrokkenheid.

In de bijlage 3 wordt een overzicht gegeven van de aangrenzende beleidsterreinen.

5.1.3 Planning en kosten

Doel					
Een compacte regie, coördinatie en organisatie					
Stadsdeelniveau					
Trekker	Actie	Doel	Wanneer	Resultaat	Kosten
Stadsdeel	Ontwikkeling visie, beleid en regie	Zichtbare sturing vanuit stadsdeel	december 2011	Beleidsnota/uitvoeringsplan	Bestaande capaciteit
SD	Projectgroep Ouderbetrokkenheid	Draagvlak beleid Samenwerking	2012	Projectgroep samengesteld / werkplan klaar	Bestaande capaciteit
SD	Bevorderen informatiestroom en interactie sd-ouders-onderwijs	1. Ouders goed informeren over schoolkwesties 2. Ouders bij het beleidsproces betrekken	2012	1. OnderwijsInfopunt Ouders ZO 2. Het stadsdeel gaat een digitaal ouderpanel opzetten via de website bredeschool	30.000, -
SD	Campagne		2012	Ouderbetrokkenheid staat op de agenda van alle partners in onderwijs	18.000*, -
SD	Inbedding ouderbeleid in subsidiebeleid	Inbedding ouderbetrokkenheid in andere beleidsterreinen	2012	Aandacht voor ouderbetrokkenheid is vanaf 2012 subsidievoorwaarde voor alle jeugd- en onderwijsrelevante subsidies	Bestaande capaciteit
SD	Dialogo- en debatdagen	Communicatie platform voor ouders en leerkrachten	2012	Ouders en leerkrachten communiceren beter.	10.000, -
					Totaal: €58.000,-

* Dit bedrag is gedekt

5.2 Ontwikkelen en versterken educatief en pedagogisch partnerschap vanuit de (brede)school

5.2.1 Inleiding

In deze paragraaf komen de inhoudelijke kwesties zoals partnerschap en communicatie aan de orde. De relatie tussen de school en de ouders wordt vaak aangeduid met de term partnerschap: als het gaat over de afstemming op het gebied van schoolresultaten spreekt men van het *educatief partnerschap*. Wanneer het over opvoedingskwesties of zorg gaat, hebben we het over het *pedagogisch partnerschap*. Sterke ouderbetrokkenheid komt voort uit goede communicatie en afstemming tussen school en ouders. Goede communicatie stimuleert partnerschapbereidheid. Partnerschapbereidheid bevordert partnerschapcultuur en structuur. Cruciaal zijn hierbij de communicatievaardigheden. Deze vaardigheden zijn te ontwikkelen met intensief oefenen en trainen. De wederzijdse verwachtingen over de taken en verantwoordelijkheden moeten door gerichte trainingen of programma's bespreekbaar gemaakt worden.

Overzicht doel, resultaten en acties op wijk niveau

Buurtbinding in de (brede) school: educatief en pedagogisch partnerschap	
Proceseigenaar: Projectgroep ouderbetrokkenheid en besturen/scholen	
Doelen	
1. Ontwikkelen en versterken educatief en pedagogisch partnerschap vanuit de (brede)school	
2. Versterken formele en informele ouderparticipatie op individuele scholen	
Beoogd resultaat	
>	(Brede) school ¹¹ is het centrum van de organisatie ouderbetrokkenheid in de wijk; de activiteiten en cursussen (leerondersteuning, oudereducatie) worden vanuit de brede school georganiseerd.
>	Communicatie en interactie tussen de ouders en de leerkrachten is goed;
>	Wederzijds begrip en acceptatie zijn verbeterd;
>	Betrokkenheid van ouders in de schoolcarrière van hun kinderen is verbeterd;
>	Aanbod oudereducatie is in orde;
>	Mentorschap ouders (ouder helpt ouder) uitgerold; 100 vrijwilligers, zoals gepensioneerde onderwijzers, zetten zich in als mentor/huiswerkbegeleider/leesmoeder/vader/oma/opa;
>	Afstemming school en ouders over zorg en opvoedingsvraagstukken verloopt goed.
>	De drempel naar de leerkrachten is laag. Ouders worden tijdig geïnformeerd over de schoolresultaten van hun kinderen;
>	Minimaal 100 extra ouders zijn op wijkniveau actief. Per school zijn er minimaal 3 ouders actief.
>	Formele en informele participatie van ouders bij de school van hun kinderen is hoger;
>	Ouders zijn actief in informele oudergemeenschappen, zoals klassenouder zijn en in de ouderraad
>	Ouders krijgen voldoende informatie over passend onderwijs;
>	Scholen en ouders zijn bewust van elkaars rechten, plichten en verwachtingen;
>	Elke school heeft voldoende getrainde ouders voor de MR ¹² ;
>	Elke school heeft een ouderraad;
>	Elke school heeft voldoende klassenouders;
>	Elke school heeft vrijwilligers van ouders voor ondersteuning kinderen;
>	Scholen en ouders zijn bewust van taken en verantwoordelijkheden
>	Elke (brede) school heeft een ouderkamer;
>	De inzet van contactouders wordt uitgebreid vanaf groep 3 van het basisonderwijs.
Actie	
>	Elke brede school cluster heeft een netwerk van ouders: platform voor onderwijs en participatie;
>	Stadsdeel faciliteert vanuit de brede school trainingen, diversiteit en communicatie (met ouders) voor alle leerkrachten en directeuren van alle basisscholen; schoolbesturen financieren mee.
>	Taal en rekenvaardigheden van ouders worden getraind door laagdrempelige oudereducatie cursussen zoals <i>hoe help ik mijn kind bij rekenen?</i> en project verteltassen;
>	In dit verband is een definitief uitvoeringsplan voor een soort "community college" opgesteld met medewerking van het onderwijs, bedrijfsleven en stadsdeel;
>	Uitrollen pilot <i>co-ouder</i> (ouders helpen ouders) in samenwerking met een van de zelforganisaties.

¹¹ Waar mogelijk worden de educatieve activiteiten voor ouders vanuit de brede school georganiseerd. Als dit in praktijk moeilijk te realiseren is wordt de activiteit zo veel mogelijk georganiseerd op schoolniveau.

¹² Medezeggenschap is het uitoefenen van invloed op de (arbeids)omstandigheden, arbeidsrelatie en de organisatie door werknemers of andere direct betrokkenen, zoals studenten/cliënten (bij onderwijsinstellingen en zorginstellingen) of ouders (bij scholen).¹² De Ouderraad is een inspraakorgaan binnen een school. In de ouderraad krijgen ouders de kans om te overleggen met elkaar, de schoolleiding en het personeel.

➤ Bredere inzet OKC (Ouder en Kind Centrum) voor de ondersteuning van ouders;   ➤ Grotere rol voor het OKC voor laagdrempelige ondersteuning bij de ouderavonden, zowel BO als VO;   ➤ Scholen en ouders ondertekenen intentieverklaring en/of contract waarin de wederzijdse verwachtingen en de verplichtingen zijn opgenomen;.

5.2.2 Uitwerking actiepunten vanuit de (brede) school

(Brede) school als centrum van de wijk

Een van de (sub)doelstellingen van de brede school is het bevorderen van de sociale cohesie in de wijk. De brede scholen in Zuidoost bieden op school en op clusterniveau inhoudelijk aantrekkelijke samenwerkingsverbanden op het gebied van onderwijs, cultuur, welzijn, participatie en zorg, waarbij sprake is van gezamenlijke verantwoordelijkheid met een focus op talentontwikkeling. In de brede (wijk)school kunnen ouders zorg en arbeid combineren. Iedere brede school kan, al dan niet gezamenlijk met de andere clusterscholen, kiezen voor extra activiteiten op het gebied van onderwijskwaliteit, zorg of opvoeding. Hiervoor wordt samengewerkt met bestaande of te ontwikkelen projecten of voorzieningen (bijv. Voorscholen, schakelklassen, nieuwkomers-project, leerondersteuning, mentoraten, Jump in, opvoedondersteuning, smw). Wat betreft de georganiseerde ouderbetrokkenheid biedt de brede school een uitstekende mogelijkheid om als centrum voor de uitvoering te functioneren. De bestaande structuur van de brede school is zeer geschikt om het ouderbeleid op uitvoeringsniveau vorm te geven. Sommige ouderactiviteiten, bijvoorbeeld de cursussen, kunnen binnen de clusterorganisatie van de brede school gebundeld aangeboden worden in plaats van per school. Dit bespaart tevens de kosten. Ook de cursussen en trainingen voor de leerkrachten kunnen in de brede school verband gezamenlijk (en met minder kosten) georganiseerd worden. Daarnaast kunnen de ouders makkelijker worden gestimuleerd om een bijdrage te leveren aan de cultuur en sport activiteiten van de brede school. In een gebiedsgerichte pilot wordt gekeken of scholen, OKC, buurthuizen en bewoners/ouders in een samenwerkingsverband ouderbetrokkenheid verder kunnen stimuleren.

De volgende acties zullen zo veel mogelijk vanuit de brede school worden georganiseerd:

Actie 1

Oudereducatie

Laagdrempelige ondersteuning door activiteiten voor effectieve *communicatie* en activiteiten voor *oudereducatie*. De activiteiten rond communicatie (meestal gezamenlijke trainingen) zijn voor alle ouders (en voor de leerkrachten) gunstig en geschikt. De laagdrempelige oudereducatie-cursussen zijn vooral bedoeld voor relatief laagopgeleide ouders.

Veel ouders weten niet hoe ze hun kinderen kunnen ondersteunen bij rekenen en taal. De ouders moeten in staat zijn om de ontwikkelingen van hun kind bij taal en rekenen te kunnen volgen. De meeste van deze ouders hebben of een te lage opleiding of de inhoud van het huidige (Nederlandse) onderwijs wijkt te veel af van wat deze ouders zelf op school hebben geleerd. Er zijn gerichte programma's om deze ouders in een korte tijd te trainen in modern rekenonderwijs, voorlezen, educatieve spelletjes en huiswerk aanpak. De trainingen zijn praktisch van aard. Binnen de bredeschoolclusters kunnen dit soort educatieve trainingen georganiseerd worden.

Actie 2

Pilot co-ouder (ouders helpen ouders) in samenwerking met zelforganisaties

Pilot co-ouderschap is een oudermentorproject. Mondige, goed geïnformeerde ouders (of andere vrijwilligers) helpen en ondersteunen andere ouders in hun rol als educatief partner. Ze gaan mee naar de oudergesprekken. Deze pilot zal samen met het beoogde onderwijsinfopunt en een van de zelforganisaties en/of vrijwilligersorganisatie (via een

offerte traject) uitgevoerd worden. In de pilot in 2012 zullen 50 ouders een co-ouder toegewezen krijgen.

Actie 3

Inzetten oudercontactpersonen vanaf groep drie

Een contactouder zorgt voor contacten tussen een bepaalde (Voor)school en de ouders. Zij spreekt meestal de taal van de ouders waardoor de communicatie van bepaalde ouders met de school makkelijker wordt. Het aanstellen van een of twee contactouders op elke voorschool(cluster) verlaagt de drempel voor ouders om met school in contact te komen. Contactouders worden geselecteerd uit de meest voorkomende doelgroep(en) op de betreffende school. Een contactouder krijgt een functiegerichte training aangeboden. Kerntaken zijn het onderhouden van (individuele) contacten met ouders, hen informeren over het programma gebonden ouderaanbod, het signaleren van knelpunten bij ouders en ouders toeleiden naar overig bestaand aanbod.

Daarnaast assisteert de contactouder professionals bij de voorbereiding, organisatie, en uitvoering van groepsbijeenkomsten voor ouders over de educatieve programma's. Zij fungeert tevens als gastvrouw bij koffieochtenden.

Een contactouder heeft meestal een MBO - opleiding en werkt onder leiding van de welzijnscoördinator oudercontacten Voorschool. Minimaal 10 uur per week per VVE-locatie (2 uur voorbereiding, 8 uur uitvoering) ondersteunen de oudercontactfunctionarissen de leidsters/leerkrachten en de ouders.

Contactouders zijn voorlopig alleen voor de ouders van voorschoolkinderen beschikbaar..

Een van de voorstellen in deze notitie is de uitbreiding van de inzet van contactouders vanaf groep 3 met ingang van schooljaar 2012/2013.

Actie 4

Elke school een ouderkamer

Voor een goede communicatie en afstemming is een prettige omgeving onontbeerlijk. De ouderkamer is een vaste ontmoetingsplek voor ouders onderling en voor ouders met schoolmedewerkers. Het hebben van een vaste, herkenbare plek voor ouders op de locatie levert een belangrijke bijdrage aan de communicatie tussen ouders en de school en ouders onderling. De ouderkamers worden gebruikt als ontmoetings- en informatieruimte, als opvoedsteunpunt, vergaderruimte en spreekkamer. Ook wordt de ouderkamer gebruikt voor het verteltassenproject.

Het streven is dat elke voorschool(cluster), voor zover het past in de huisvestingsplannen en voor zover het nog niet het geval is, een ouderkamer krijgt.¹³

Actie 5

Communicatietrainingen

Goede contacten tussen de ouders en de school en de uiting van betrokkenheid komen tot stand als gevolg van *interactie*. In deze interactie is de opstelling van de school even belangrijk als die van de ouders. De mate waarin de school zich openstelt voor een goede communicatie bepaalt meestal de kwaliteit van de contacten met ouders.

De scholen die door positieve communicatie de potentie van ouders weten om te zetten in ondersteunende activiteiten krijgen zelf meer ruimte en tijd voor hun kerntaak: het geven van onderwijs. En de kinderen van betrokken ouders doen het, zo blijkt uit onderzoek, beter op school. Hoe pakken ouders van de 'betere scholen' dat aan? Actieve ouders laten hun stem op alle niveaus horen. Dit is ook het verwachtingspatroon in het onderwijs. De school verwacht dat ouders hun kinderen goed opvoeden, interesse tonen voor de resultaten van het kind en af en toe de school helpen met hand en spandiensten. Het bespreekbaar maken van de bovengenoemde en andere wederzijdse verwachtingen over de taken en verantwoordelijkheden van de school en ouders is niet altijd gemakkelijk.

¹³ Momenteel beschikken de voorscholen De Polsstok, Cressendo, De Blauwelijn, As-Soeffah, Bijlmerdrie, 't Kruispunt, de Klaverblad, Knotwilg over een ouderkamer.

Er zijn de laatste jaren door onderwijsadviesbureaus verschillende trainingen ontwikkeld om de communicatie soepeler te laten lopen.

Er is een aantal gerichte trainingen om de leerkrachten te laten ervaren hoeveel verschil het maakt als de leerkrachten de ouders als partner zien en accepteren. Tijdens deze trainingen wordt o.a. veel aandacht besteed aan: het voeren van een constructieve, open dialoog met ouders; aan het onderhouden van het contact met ouders met verschillende diverse achtergronden en verschillende verwachtingen; het open staan voor uiteenlopende meningen over de rol van de school; en aan het beter gebruik maken van de kwaliteiten van ouders.

Actie 6

Verbinding met passend onderwijs¹⁴

In 2012 krijgt zorgplicht in onderwijs een nieuwe wettelijke basis: passend onderwijs. Passend onderwijs betekent dat zo veel mogelijk kinderen op de reguliere basisschool onderwijs krijgen. De verantwoordelijkheid voor goede onderwijszorg komt nog meer bij het onderwijs. De zogenoemde rugzakjes verdwijnen. De indicatiestelling wordt opgeheven en de ambulante begeleiding wordt, na een forse bezuiniging anders georganiseerd. Van leerkrachten wordt in de klas steeds meer gevraagd als het gaat om specifieke aandacht en zorg. Daar komt bij dat de taken van Jeugdzorg ook steeds dichterbij worden belegd en steeds meer samenvloeien met onderwijszorg.

Eén van de ambities van passend onderwijs is de versterking van de onderlinge communicatie en samenwerking van school en ouders. De nagestreefde, gewenste situatie is er een waarin ouders en leerkracht als gelijkwaardige gesprekspartners hun rol spelen in de zorg voor het kind. Ouders hebben als verantwoordelijke voor hun kind recht op een adequate communicatie en de onderwijsprofessional heeft ouders nodig zodat opvoeding en onderwijs elkaar kunnen versterken. Daarnaast kan samenwerking leiden tot een stimulans voor het onderwijs en de onderwijszorg. Een grote betrokkenheid en actieve rol van ouders bij het onderwijs aan hun kind en een adequate informatievoorziening vanuit school en samenwerkingsverband naar ouders zijn twee voorwaarden voor de invulling van het educatief partnerschap.

Amsterdamse Samenwerkingsverbanden (schoolbestuurlijk) sturen de implementatie van Passend Onderwijs. Samenwerkingsverband Zuidoost heeft de afgelopen periode alle voorbereidingen gedaan om organisatorisch en bestuurlijk klaar te zijn voor invoering van de wet.

Actie 7

Training ouders voor MR/Ouderraad

Het doel van de actiepunten op participatieniveau is het bewust maken van ouders met betrekking tot hun individuele rechtspositie binnen school en actieve deelname aan de formele participatieorganen binnen school, bijvoorbeeld aan de medezeggenschapsraad. Alle scholen zijn wettelijk verplicht om ouders over de vorderingen van de leerling te informeren. Daarnaast moeten de scholen de informatievoorziening aan de ouders planmatig inbedden in het schoolbeleid. De Wet medezeggenschap op scholen (Wms) regelt het bestaan van medezeggenschapsraden van scholen in het primair en voortgezet onderwijs.

De medezeggenschapsraad heeft op een aantal belangrijke terreinen instemmingsrecht en adviesrecht.

Dit relatief zwak ontwikkelde onderdeel in Zuidoost zal extra aandacht krijgen. Beoogd resultaat is het activeren van ouders voor formele participatie. Deze ouders zullen verder ingezet worden als kerngroep om minder actieve ouders te betrekken (*olievlekeffect door*

¹⁴ Samenwerkingsprogramma Zuidoost, Schooljaar 2011-2012, *Aanbod voorjaar 2012 PPOZO*

oudergemeenschappen en netwerk). Het stadsdeel zal de activiteiten (bijvoorbeeld in de vorm van ouderpanels en bijeenkomsten) coördineren en/of ondersteunen.

Actie 8

Training “hoe volg ik de kwaliteit van onderwijs?”

Elke school organiseert informatiebijeenkomsten. Kwantitatieve participatie in deze bijeenkomsten is meestal voldoende, maar vaak stellen veel ouders niet de vragen waar zij graag een antwoord zouden willen hebben. Dit kan komen door taalproblemen of verlegenheid. De scholen kunnen i.s.m. met de brede school en oudernetwerken een actief beleid voeren gericht op het trainen van ouders. Aandachtspunten hierbij kunnen bijvoorbeeld zijn: hoe houd ik de kwaliteitsontwikkeling van de school van mijn kind in de gaten, waar moet ik dan goed op letten? Op schoolniveau letten de ouders op de volgende onderdelen:

De school informeert de ouders voldoende over:

- De contacten met de rijksinspectie;
- Het vierjaarlijkse schoolbezoek van de Inspectie van het onderwijs;
- Het intern systeem van kwaliteit zorg;
- Hoe de school omgaat met de visie van de inspectie;
- Hoe de school omgaat met de resultaten van de Cito-eind toets;
- De kerndoelen en referentieniveaus (wat moet een kind weten als hij klaar is met groep 6/7/8) (bron)
- Passend Onderwijs

En voor de scholen gelden de volgende kwaliteitsindicatoren:¹⁵

- Staat in de schoolgids dat alle ouders welkom zijn? Is dit ook merkbaar in de schoolcultuur?
- Worden ouders geïnformeerd over de minimale doelen en de streefdoelen? Hoe wordt hierover met ouders gecommuniceerd? Bij de intake, informatiebijeenkomsten (op groepsniveau/schoolniveau)?
- Of en wanneer wordt de ouders uitgelegd wat minimaal van hen verwacht wordt?
- Op welke wijze wordt aan de medezeggenschapsraad de gelegenheid geboden tot scholing?
- Hoeveel themabijeenkomsten organiseert de school? wat is de inhoud?
- Ondersteuning leerresultaten: worden er schriftelijke overeenkomsten met de ouders gemaakt? Hoe geeft de leerkracht vorm aan de samenwerking met de ouders?
- Opkomen voor ieder kind? Hoe gaat de school om met leerlingen die achterblijven? Hoe kunnen leerlingen gestimuleerd worden om leerlingen die achterblijven te helpen?
- Gelijkwaardigheid in besluitvorming; hoe en wanneer worden ouders geïnformeerd over de leerontwikkeling van hun kinderen? Hoe vindt dit plaats als de leerontwikkeling stagneert in een bepaalde groep? Hoe worden ouders betrokken in beslissingen rondom hun kind? Wanneer informeert de leerkracht (samen met de IB-er) een ouder?
- Hoe betreft de school de maatschappelijke omgeving bij het verhogen van de opbrengsten (BS-activiteiten, partners opvang, Swazoom, etc.)

¹⁵ Opgesteld door de Stichting Sirius

5.2.2 Uitvoeringsplan partnerschap school en ouders

Doel: Versterken educatieve en pedagogische partnerschap Versterken van formele en informele participatie					
De (brede) school als centrum van de wijk					
Actie	Uitvoering	Doel	Wanneer	Resultaat	Kosten¹⁶
Uitbreiding uren oudercontactpersonen vanaf groep 3	Swazoom/PO scholen	Doorgaande lijn ouderbetrokkenheid	2012/2013 (schooljaar)	Elke school beschikt oudercontactpersonen vanaf groep 3	300.000,-
Pilot co-ouderschap (<i>Ouder voor ouder</i>)	Brede school Zelf-organisaties* Swazoom Scholen Kansrijk (verbinden met huis bezoeken Kansrijk)	Ontwikkelen mentorschap ouders Versterken oudernetwerken Versterken wijkgerichte samenwerking	2012 pilot	Pilot opgezet uitgevoerd: 150 extra ouders helpen andere ouders (naast het participatietraject)	50.000,-
Faciliteren (brede)scholen voor ouderkamers	Stadsdeel/onderwijs-huisvesting	Ontmoeting Ruimte voor ouder-bijeenkomsten	2012-2014	Elke (brede)school beschikt over een ouderkamer	nmb
Cursussen communicatie en diversiteit voor leerkrachten	Brede school cluster/extern	Communicatie en interactie ouders leerkrachten sterk verbeterd	2012-2014	2012: leerkrachten van 10 scholen 2013: leerkrachten van 10 scholen 2014: leerkrachten van 10 scholen	15.000,- Cofinanciering schoolleerkrachten
Ouder educatie cursussen	Brede school cluster/(zelf) Organisaties/gespecialiseerde instellingen	Ouders zijn in staat hun kinderen te ondersteunen bij taal en rekenopgaven	2012 pilot	Cursus opgezet en afgerond en gerapporteerd binnen 1 cluster.	100.000,-
Structurele afstemming projectleider Kansrijk met projectgroep ouderbetrokkenheid	Brede school cluster /PPOZO	Beter inzicht in de problemen kwetsbare ouders door samenwerking met Kansrijk Zuidoost en de brede school	2012 pilot	Kansrijk informeert de brede school over de behoeften van en de vraag vanuit ouders in de wijk.	-
Dialogo en debatweken	Alle partners	Bevorderen van communicatie en dialoog	2012 pilot	input ouders/professionals in beleidsontwikkeling	30.000,-
Training ouders voor MR/Ouderraad	Brede school	Ouders participeren actief in de schoolorganisatie	2012 pilot		10.000,-
Oudercontacten (voorbeeld bijlage 2)	School (bestuur)	Duidelijk maken van de wederzijdse verwachtingen	2012 pilot	Rechten, plichten en verwachtingen vastgelegd	-
Start gesprek	School (bestuur)	Goede start met kind en ouder	2012 pilot	Ouders en leerkrachten voeren een gesprek voor een prettige start en samenwerking	-
Totaal:					€515.000,-

¹⁶ De kosten zijn vooralsnog indicatief.

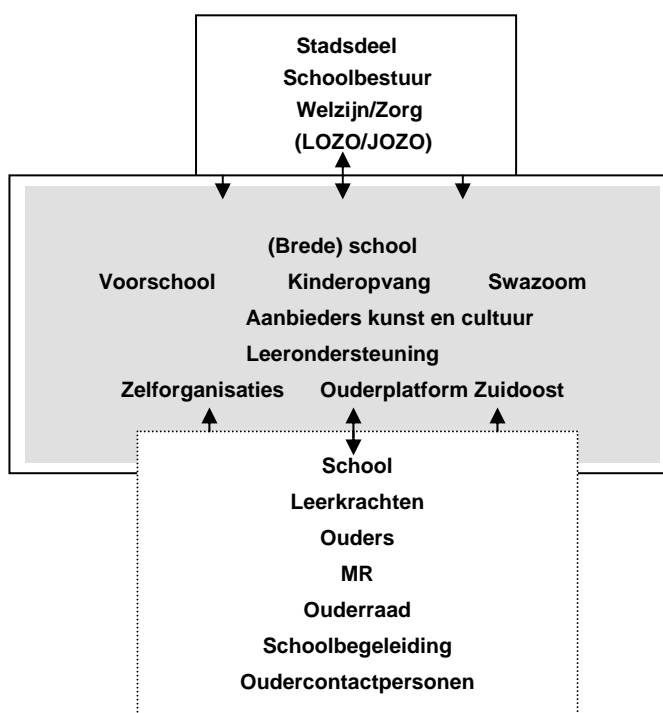
6. Organisatie

6.1 Samenwerking binnen Jong Zuidoost

Een ontwikkelde oudercomponent in het onderwijs is ook een van de prioriteiten van Jong Zuidoost, de lokale educatieve agenda van Zuidoost. Alle partners in Jong Zuidoost¹⁷, zien een goed ontwikkeld ouderbeleid en een sterke ouderbetrokkenheid als een van de prioriteiten in het lokale onderwijs(kwaliteits-)beleid. De partners in Jong Zuidoost vanuit het onderwijs, welzijn en zorg zijn bereid om een bijdrage te leveren aan dit programma. De voorstellen en de acties zijn samen met de schoolbesturen en welzijn ontwikkeld en gaan voornamelijk over de ouders van leerlingen vanaf groep drie (na de voorschoolperiode)¹⁸ t/m groep acht en de eerste twee jaren van het Vo. Voor de ouders van kinderen tot groep drie, heeft de VVE (voorschool) zoals boven al aangegeven, een sterk ontwikkelde, verplichte oudercomponent. De VVE leeftijd is van 2 t/m vijf jaar. Na de kleuterklas houdt de specifieke en systematische aandacht voor ouders op, omdat het VVE-programma ook ophoudt. Met de beleidsvoorstellen en de acties in deze notitie wil het stadsdeel ook aandacht geven aan de ouders van kinderen vanaf groep drie en daarmee de kloof dichten binnen de doorgaande lijn.

6.2 Projectmatige uitvoering

Voor het boeken van duidelijke en krachtige resultaten is de sturing van het traject bepalend. Voorgesteld wordt daarom de ontwikkeling van ouderbetrokkenheid in het stadsdeel projectmatig aan te pakken. Hieronder een overzicht van de inrichting en de actoren rond een projectmatige aanpak ouderbeleid.

¹⁷ Jong Zuidoost 2011-2014 (discussienota)

¹⁸ De voorschool heeft een verplicht onderdeel oudercomponent.

7. Middelen en dekkingsvoorstel

Voor een geïntegreerd beleid ouderbetrokkenheid zijn er geen aparte middelen gereserveerd. Voor de doelen in deze notitie zijn, afhankelijk van de te maken keuzen, extra middelen nodig. Deze middelen kunnen echter incidenteel gevonden worden binnen:

- a) Participatie programma (€ 50.000,-). In de raadsvergadering van 27 maart wordt aan de raad het uitvoeringsvoorstel Participatie voorgelegd waarbij in het bestedingsplan rekening is gehouden met deze kosten.
- b) Rijksmiddelen VVE (Voor en Vroegschoolse Educatie). In 2011 is een subsidie ontvangen van ruim € 5,5 miljoen. Deze subsidie mag tot en met 2012 aan alle activiteiten rond ouderbetrokkenheid worden besteed. Het restant uit 2011 is toereikend om de begrote kosten van € 523.000,- te kunnen dekken.

7.1 Overzicht kosten en dekking 2012

Activiteit	Kosten	Dekking
Actiepunten op beleidsniveau	€ 58.000,-	VVE-budget
Actiepunten op (brede) school en wijkniveau	€ 515.000,-	€ 50.000 (budget participatieplan) € 523.000,- (VVE –budget)
Totale kosten	€ 573.000,-	€ 573.000,-

Bronnen

Grenzen aan de maatschappelijke opdracht van de school, M. Turkenburg, SCP, 2004
Jong Zuidoost 2011-2014
Kwaliteitskader ouderbetrokkenheid ,opgesteld door de Stichting Sirius
Ouderbetrokkenheid en Participatie op scholen met veel en weinig achterstandsl leerlingen.
Ouders als Partners, Onderwijsraad 2010
Startnotitie Ouderbetrokkenheid mei, 2011
Smit, F., Driessen e.a. (2005) Ouders, scholen en diversiteit
Samenwerkingsprogramma Zuidoost, Schooljaar 2011-2012, *Aanbod voorjaar 2012 PPOZO*
Verkenning bevordering ouderbetrokkenheid Stadsdeel Zuidoost
Veranderingen Jeugd domein Amsterdam 2011-2016 *Concept Visie*

Bijlage 1

Subsidiesystematiek				
Resultaat				
Ouderbetrokkenheid is gewaarborgd in subsidiesystematiek van diverse beleidsterreinen				
Beleidssterrein	Bijzonderheid	Doel	Vanaf	Bedrag*
Voor- en vroegschoolse Educatie (VVE)	Oudercomponent VVE- wordt via subsidiebeleid geïntegreerd in integraal beleid ouderbetrokkenheid	Ouderbetrokkenheid is al een verplicht onderdeel van VVE- beleid. Het staat vooralsnog los van het stadsdeelbeleid.	2013	500.000,-
Bredeschool	Bij de vaststelling van het meerjarenplan door de raad is meer aandacht gevraagd voor ouderbetrokkenheid	Ouderbetrokkenheid is gewaarborgd in het beleid en zodoende ook in praktijk van de bredeschool	2013	-
Leerondersteuning	Het ouderbeleid binnen leerondersteuning is gericht om onderwijsondersteunend gedrag van ouders te stimuleren	Rol ouders en ouderbetrokkenheid is gewaarborgd in alle subsidies van leerlabs en de zomerschool		-
Cultuureducatie	Cultuureducatieve activiteiten worden, waar mogelijk, door ouders inhoudelijk en praktisch gestimuleerd. Deze inspanningsverplichting wordt opgenomen in de subsidiebeschikkingen van de aanbieders	Ouderbetrokkenheid is gewaarborgd in het beleid en praktijk van de cultuureducatie	2013	-
Sport	Jeugdsportactiviteiten worden, waar mogelijk, door ouders inhoudelijk en praktisch gestimuleerd. Deze inspanningsverplichting wordt opgenomen in de subsidiebeschikkingen van de aanbieders	Ouderbetrokkenheid is gewaarborgd in het beleid en praktijk van de jeugdsport	2013	-
OKC/Opvoedingsondersteuning	Uit de ambitiegesprekken 2011 met de scholen komt naar voren dat veel (voor)scholen de weg naar het OKC niet kennen en onvoldoende gebruik maken van de mogelijkheden van de OKC's.	Contact OKC en school intensief OKC organiseert themaavonden op de brede(wijk)-school	2013	-
Kinderopvang (VVE)	Kinderopvang ontvangt subsidies voor de uitvoering van VVE- programma's.	Ouderbetrokkenheid is gewaarborgd in het beleid en praktijk van de kinderopvang	2013	ingebed in de jaarlijkse subsidie
Vrijwilligersbeleid	Het beleid is gericht om 100 vrijwilligers, zoals gepensioneerde onderwijzers, in te zetten in de begeleiding van kinderen en ouders. mentor/huiswerkbegeleider /leesmoeder(vader)	De potentie in de wijk inzetten in verbetering van onderwijs resultaten	2013	onkostenvergoeding pm
Welzijn/buurthuizen	Gesubsidieerd door het stadsdeel	Ouderbetrokkenheid is gewaarborgd in het beleid en praktijk van de kinderopvang	2013	-

Bijlage 2

Voorbeeld Oudercontract BO/VO

De ondergetekenden:

De directie van de basisschool X , bestuur X,.... te Amsterdam en ouders van de leerlingen die zich willen inschrijven.

Hierbij verklaart de ondergetekenden de volgende afspraken na te komen om tot een optimale schoolloopbaan te komen voor de leerling genaamd **XX XX**

1. De ouders onderschrijven de visie en missie van de BS/VO **xx** .
2. De ouders zullen aan de ouderavonden en informatieavonden deel nemen, die door de school georganiseerd worden.
3. De ouders bieden de leerlingen de mogelijkheid om thuis dagelijks naar het jeugdjournaal te kijken.
4. Er wordt thuis dagelijks een optimale werkplek gecreëerd voor de leerlingen voor huis- en leerwerk bestaande uit minimaal 2 uur (indien van toepassing). De ouders geven de benodigde begeleiding. Indien het niet mogelijk is om de leerlinge zelf te begeleiden schakelen de ouders de juiste personen in voor deze begeleiding.
5. De ouders stimuleren de leerlingen om dagelijks te lezen.
6. De ouders zorgen ervoor dat de leerling voldoende ruimte krijgt om zijn/ haar (Nederlandse) taal te ontwikkelen en te verbeteren.
7. De ouders zorgen ervoor dat de leerling deel neemt aan één van de brede school activiteiten om de sociale-, emotionele- en creatieve ontwikkeling van de leerling optimaal te ontwikkelen.
8. De ouders geven toestemming dat de leerling indien nodig extra bijles krijgt en eventueel in de weekenden en/of de zomervakantie naar de (zomer)school komt.
9. De ouders volgen de schoolresultaten van de leerling.
10. De ouders geven toestemming indien de leerling deel moet nemen aan activiteiten van de school zoals reisjes, excursies.
11. De ouders gaan akkoord met de ouderlijke bijdrage die elk jaar vastgelegd wordt.
12. De ouders laten toe dat de school de foto's van de leerling gebruikt in de schoolkrant, muurkrant, web site en overige promotiematerialen.
13. De ouders vertonen voldoende betrokkenheid naar de school.
14. Ouders stellen de school tijdig op de hoogte van belangrijke zaken m.b.t. de leerling.
15. De ouders zijn bereid om, indien nodig, extra zorg te dragen voor de thuisbegeleiding van de leerling.
16. Ouders zijn bereid om naar school te komen indien de school aangeeft er behoefte aan te hebben.
17. Ouders zorgen goed voor de leerling (voldoende slaap, zorgen voor ontbijt en lunch).
18. De school X reageert snel en doelgericht als er sprake is van leerachterstand (doorverwijzing naar een van de leerlabs in Zuidoost)
19. De school X formuleert een visie over hoe om te gaan met diversiteit.
20. De school X informeert de ouders over de contacten met de rijksinspectie.
21. De school X informeert de ouders over het vierjaarlijkse schoolbezoek van de Inspectie van het onderwijs.
22. De school X informeert de ouders over intern systeem van kwaliteit zorg.
23. De school X informeert ouders over leerlingen volgsysteem.
24. De school X informeert de ouders over hoe de school omgaat met de visie van de inspectie.
25. De school X informeert de ouders over hoe de school omgaat met de resultaten van de Cito-eind toets.
26. En over de kerndoelen en referentieniveaus (wat moet een kind weten als hij klaar is met groep 6/7/8) (bron?)

Amsterdam , ...(datum)

Handtekening ouder

Naam ouder:

Handtekening vertegenwoordiger school

Naam: